

HAR KIM O'Z TILI BILAN TIRIK

Sh.N.Ibadullayeva

Ch.D.P.U.Maxsus pedagogika kafedra o'qituvchisi

S.E.Boqiyeva

Surdopedagogika yo'nalishitalabasi

Ona tili - har bir elatning, xalqning, millatning o'z tili hisoblanadi. Ona tili lug'at tarkibi, asosan, shu tilga mansub xalqning turmushi, madaniyati va an'alarini ifodalaydigan so'z va tushunchalardan iborat bo'ladi. Bizning ona tilimiz bo'lgan o'zbek tiliga - Davlat tili maqomi 1989-yil 21-oktabrda berilgan bo'lib, bu yil uning 33 yilligi yurtimizda keng nishonlandi. Xalqimiz muqaddas qadriyatlaridan biri bo'lgan ona tilimiz o'zining qonuniy maqomi va himoyasiga ega bo'ldi. Bu mamlakatimiz, yurtdoshlarimiz hayotidagi unutilmas, qolaversa, tarixiy voqeaga aylandi. O'z ona tilimizga bo'lgan muhabbatni xalqimizning, odamlarning samimiy suhbatlarida, yuksak axloqiy fazilatlarida ko'rib, beixtiyor shunday el farzandi ekanligimizdan faxrlanamiz.

O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasida ham Davlat tilining maqomi huquqiy jihatdan mustahkamlanib qo'yildi. Tarix guvohki, mana bir necha ming yillardan beri ona tilimiz hanuzgacha o'zining ahamiyatini yo'qotmay kelmoqda. O'zbek tilining eng ahamiyatli jihati shundaki, u shunday shirali, har bir quloqqa xush yoqadi, eshitgan inson entikib ketadi. O'zbekistonning har bir fuqarosi o'z ona tilini sevadi, uni hurmat qiladi hamda e'zozlaydi. "Ona tilim-fahrim manim" deb nomlangan 10 kunlik chelench Chirchiq davlat Pedagogika Universiteti Pedagogika fakulteti "Maxsus pedagogika" kafedrasining o'qituvchisi Sh.N.Ibadullayeva va "Pedagogik desantura" klubi a'zolari tomonidan tashkil etilbi. "Chelench"-inglizcha so'z bo'lib, qiyinchilik-ahvoli yoki qiyin bo'lish holati degan ma'noni bildiradi. Ya'ni biror bir mavzu yoki biror masala yuzasidan qiyinchiliklarni yengishga yordam berish hisoblanadi.

10-oktyabr sanasidan 21-oktyabr sanasiga qadar har kuni ertalab soat 8-00 dan 9-00 ga qadar o'quv binomizning oldida va birinchi qavatdagi kirish joyida universitemizning barcha talabalari va o'qituvchi-professorlari uchun, klub a'zolari tomonidan tayyorlab qo'yilgan quyidagi shartlarni bajarib o'z bilimlarini sinab ko'rish imkoni berildi.

10-oktyabr "Matndagi imloviy xatoni top", vaqt-2 daqiqa.

11-oktabr "Harflarni sonlarda shakllantir", vaqt-2 daqiqa.

12-oktyabr "O'zbek xalq maqollari", vaqt-2 daqiqa.

13-oktabr "Berilgan 10 ta mashhur asarlarning muallifini topish", vaqt-2 daqiqa.

14-oktabr "Ona tiliga oid sherlar aytish", vaqt-2 daqiqa.

15-oktabr "Bir daqiqada nechta so'z o'qish", vaqt-2 daqiqa.

17-oktyabr "Berilgan so'zlar ishtirokida qisda hikoya tuzish", vaqt-2 daqiqa.

18-oktabr "Tez aytish", vaqt-1 daqiqa.

19-oktabr "Berilgan so'zdagi harflar ishtirokida so'zlar hosil qilish", vaqt-2 daqiqa.

20-oktabr “Harflar kassasi” dan foydalanib “Ona tilim-fahrim manim” shiorini hosil etish, vaqt-2 daqiqa.

Natijada ishtirok etgan 827ta ishtirokchidan 42tasi g’olib deb topilib 20-oktabr kuni fakultetimiz tomonidan tashkil etilgan “Ona tilim-fahrim manim” tadbitida tantanali ravishda taqdirlandi.

Dunyoda ko’pgina tillar mavjud bo’lib, ular orasida imo-ishora tili borligi ham barchamizga ma’lum, bunday til eshitida nuqsoni bo’lgan shaxslar uchun mo’ljallangan.

Buning ahamiyati imo-ishoralarni o’qishda va davlat darajasida dolzarbligidir. Prezidentimizning o’zbek imo-ishora va Brayl alifbosini rivojlantirish bo’yicha qarori qabul qilindi. 1-yanvardan boshlab, umumiy o’rta ta’lim muassalarida hamda “Ishga marhamat” monomarkazlarida o’zbek imo-ishora tili va Brayl alifbosini o’rgatish bo’yicha maxsus o’quv kurslari tashkil etiladi, 31-oktabr “Surdotarjimonlar kuni” universitetimiz miqyosida keng nishonlanadi. Surdotarjimon (fransuz tilidan olingan bo’lib, sound - kar degan ma’noni bildiradi) - imo- ishora tilini biladigan va istalgan milliy tildan imo-ishora tiliga yoki aksincha tarjima qiladigan shaxs hisoblanadi. Surdo tilini biladigan istalgan kasb egasi, masalan, shifokorlar to’liq emas, ma’lum belgilangan miqdorda bilsa ham favqulodda holatlarda surdotarjimonga ehtiyoj sezilmasligi, ehtimol tarjimon kelguniga qadar ham zarur yordam ko’rsatishi mumkin bo’ladi. Qolaversa, bu imtiyoz va rag’batlar tilni ommalashtirib, EVGICH (ya’ni, eshitish va gapirish imkoniyati cheklangan bolalar) insonlar bilan bizning oramizdagi uzoq masofani qisqartiradi. Shunda ular ham o’zlarini jamiyatning begona qatlamidek his qilishmaydi. Birgina e’tibor ortidan minglab insonlarning hayoti yaxshilanishiga erishishimiz mumkin. "Surdotarjimonlar kuni" ga 4 kunlik chellench tashkil etdik, va universitetimiz professor-o’qituvchi va talabalariga quyidagi shartlarni bajarib ko’rish imkoni berildi.

1-kuni “Harflar kassasidan foydalanib ism sharifingizni yozing”

Daktil alifbosidan tashkil etilgan maxsus harflar kassasidan foydalanib 2 daqiqada ism sharifini to’liq yozish.

2-kuni “Minnatdorlik so’zlari”

Maxsus 12 ta minnatdorlik so’zini imo-ishorada ko’rsatib berishi kerak.

3-kuni “Labdan o’qish”

Bu shartda ishtirokchi quloqiga quloqchinlar taqib ularga so’z aytdildi va so’zni artikulyatsiyamiz orqali to’g’ri topish so’raldi.

Berilgan shartlarni to’liq va to’g’ri bajarishlari uchun “Pedagogik desantura” klubi a’zolari ishtirokchilarga yordam berib juda faol bo’lishdi.

4-kuni 3 kun davomida tashkil etgan chellenchimiz universitetimiz professor-oqituvchi va talabalarida qanday ta'ssurot qoldirgani to'g'risida maxsus savol javoblar orqali aniqlandi.

Ayniqsa, 3- shartimizni Universitetimizning ma'naviy-marifiy ishlari bo'yicha prorektori B.E.Husanov va dekanimiz J.E. Usarov , kafedramiz mudiri F.U.Qodirova ustozlarimiz ham katta qiziqish bilan bajarishga kirishdi.

Prezidentimizning qaroriga ko'ra, o'zbek imo-ishora tili huquqiy maqomga ega bo'lishi va mulkchilik shaklidan qat'i nazar, barcha tashkilotlarda, muassasa -larda va korxonalarda o'zbek imo-ishora tilini aloqa tili sifatida ishlatish uchun shart – sharoit yaratiladi. Aslida dunyoda ko'pgina tillar mavjud bo'lib ular orasida imo-ishora tili borligini ham barchamiz bilamiz. Chunki surdotarjiminlik kasb egalari jamiyat oldida ma'lum bir vazifalarni bajarishmoqda, ya'ni eshitish qobiliyati bo'lmagan, past bo'lgan minglab odamlarga tovushlarni eshitish imkoniyatini yaratishmoqda. Biz ham shu maqsadda bu chellenchimizni o'tkazdik va bu ko'pchilik talabalarga hamda ustozlarimizga yoqdi. Bu chellenchimizni o'tkazishimizdan asosiy maqsadimiz esa surdotarjimonlar haqida ozgina bo'lsada tushuncha , ular haqida fikr uyg'otish edi va biz bunga erishdik.